

שְׁבֹן דָּרָךְ בְּעֵלֵי הַסּוּדוֹת: אוֹמְרִים מְרַגְלִית לְתַלְמִידֵיהֶם, וְלֹא נֹדְעוּ כּוּ בְּרַמְיָהּ, חוֹזֵר לָהֶם אוֹתוֹ דָּכַר בְּדַבְּרֵי שְׁחוֹק, כְּמוֹ אוֹתוֹ שְׁאָמַר, בִּיצָה אַחַת הִפְלִיחַ שְׁשִׁים כְּרָכִים. וּבָאָה בִיצָה וְנִפְלָה מֵעוֹף שֶׁהָיָה פּוֹרֵחַ בְּאֵוִיר וְהִפְתָּה שְׁשִׁים כְּרָכִים אֵלָיו. וּבְעֵלֵי לִיצְנוֹת אָמְרוּ שְׁלֹא אָמַר הוּא, רַק שְׁבֹן אָדָם כָּתַב שְׁשִׁים כְּרָכִים, וּבָאָה בִיצָה שִׁיבָאָה מֵעוֹף וּמִחֻקָּה שְׁשִׁים כְּרָכִים שֶׁל פְּתִיבָה. וְחַס וְשְׁלוֹם שֶׁבְּעֵלֵי הַתּוֹרָה אוֹמְרִים דְּבָרֵי שְׁחוֹק וְדְבָרִים בְּטָלִים בְּתוֹרָה.

אָרְא כִּף פְּרִשׁוּיָה, (דְּבָרִים כב) אֶפְרָחִים - אֵלּוֹ בְּעֵלֵי מִשְׁנָה. אוֹ בִיצִים - אֵלּוֹ בְּעֵלֵי מִקְרָא. וְכִמוֹ שֶׁנִּפְלָה מֵאוֹתוֹ אֶפְרוּחַ, שֶׁהוּא בַר נִפְלִי, נִפְלִית בִּיצָה שֶׁהוּא אֶתְרוּג שְׁעוֹר שֶׁכִּפְּבִיצָה, וּבִגְלָלָה נֶאֱמַר (עֲמוּס ט) בַּיּוֹם הַהוּא אֶקִּים אֶת סִפְתְּ דְּוִיד הַנִּפְלֵת. וְנִפְלוּ עִמָּה (שִׁיר ו) שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת, שֶׁהֵם כְּרוּכִים בָּהּ, כְּגוֹן פִּיצַד כּוֹרְכִים אֶת שְׁמַע. וְהֵם כְּנֶגֶד שְׁשִׁים מִסְּכָתוֹת. וְעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר, אֵלּוֹ (תְּהִלִּים מה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֵיהּ רַעוּתֵיהּ, שֶׁהֵן הַלְכוֹת שְׁאֵין לָהֶן חֲשׁבוֹן.

וְאוֹתוֹ אֶפְרוּחַ הוּא בֶן י"ה, הוּא בְּתוֹף חֲמִשִּׁים שְׁעָרֵי בֵּינָהּ, דְּהֵינּוּ י"ה חֲמֵשׁ פְּעָמִים עֶשֶׂר, ו' הוּא נִיפּוּל, שֶׁנִּפְלָה אַחַר אוֹתָהּ שְׁנֶאֱמַר, (ישעיה יד) אֵיךְ נִפְלָתָ מִשָּׁמַיִם הִילַל בֶּן שָׁחַר. וְנִקְרָא נִיפּוּל, וְלֹא נִפְלָה, וְלֹא נִפְלָה מִשָּׁמַיִם שְׁבוּ נִיפּוּל יִשׁוּ י"ו, וְיִוֵּרַד בָּהֶם לְגַבֵּי ה' ה', שְׁנֶאֱמַר בָּהֶן (רות א) וּתְלַכְנָה שְׁתֵּיֶינָן. זֶהוּ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים כב) שְׁלַח תְּשַׁלַּח. אֶחָד מִבֵּית רֵאשׁוֹן, וְהַשְּׁנִי מִבֵּית שְׁנִי, לְהַקִּימָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים צ) י"שְׁמַחוּ ה' שְׁמִיִם ו' תִּגַּל ה' אֶרֶץ.

בֹּא וּרְאֵה, הַשְּׁמֵשׁ הַזֶּה מִתְגַּלֵּה בַּיּוֹם, וּמִתְכַּסֶּה בַּלַּיְלָה, וּמֵאִיר בְּשִׁשִּׁים רְבּוּא כּוֹכָבִים. גַּם כִּף רוּעָה הַנֶּאֱמָן, כְּשֶׁהִתְכַּסֶּה מִהָעוֹלָם, מֵאִיר בְּשִׁשִּׁים רְבּוּא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אִם הַדּוֹר כְּרֵאשׁוֹי. וְזֶה

דְּהִכִּי אֶרַח דְּמֵאֲרֵי רִזִּין, אִמְרִין מְרַגְלִית לְתַלְמִידֵיהוֹן, וְלֹא אִשְׁתַּמּוּדְעוֹן בֵּיהּ בְּרַמְיָא, אֶהְדָּר לִוְן הַהוּא מְלָה בְּמִלֵּי שְׁחוֹק, כְּגוֹנוּנָא דִּהוּא דְאָמַר, דְּבִיצָה אַחַת, אִפְלִית שְׁתִּין כְּרָכִין. וְאֶתָּא בִיצָה וְנִפְלָת מִן עוֹפָא דְהָיָה פָּרַח בְּאֵוִירָא, וּמִחֻקָּתָא אֵלִין שְׁתִּין כְּרָכִין, וּמֵאֲרֵי דְלִיצְנוּתָא אָמְרוּ, דְלֹא אָמַר הוּא אֶלָּא דְבַר נֵשׁ כָּתַב שְׁשִׁים כְּרָכִין, וְאֶתָּא בִיצָה דְנִפְקַת מִן עוֹפָא וּמִחֻקָּתָא שְׁתִּין כְּרָכִין דְכְּתִיבָה. וְחַס וְשְׁלוֹם דְּמֵאֲרֵי אוֹרֵייתָא אִמְרִין מֵלִין דְּשְׁחוֹק, וְדְבָרִים בְּטָלִים בְּאוֹרֵייתָא.

אֶלָּא הָא אוֹקְמוּהָ, (דְּבָרִים כב) אֶפְרוּחִים, אֵלִין מֵאֲרֵי מִשְׁנָה. אוֹ בִיצִים, אֵלִין מֵאֲרֵי מִקְרָא. וּכְגוֹנוּנָא דְנִפְלָה מִהוּא נִפּוּל, דְאֵיהוּ בַר נִפְלִי, נִפְלִית בִּיצָה דְאֵיהוּ אֶתְרוּג שִׁיעוּרָא בְּכִפְּבִיצָה. וּבְגִינָה אֶתְמַר (עֲמוּס ט) בַּיּוֹם הַהוּא אֶקִּים אֶת סִפְתְּ דְּוִיד הַנִּפְלֵת. וְנִפְלוּ עִמָּה (שִׁיר הַשִּׁירִים ו) שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת, דְאֵינּוֹן כְּרִיכִין בָּהּ, כְּגוֹן פִּיצַד כּוֹרְכִין אֶת שְׁמַע. וְאֵינּוֹן לְקַבֵּל שְׁשִׁים מִסְּכָתוֹת. וְעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר, אֵלִין (תְּהִלִּים מה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֵיהּ רַעוּתֵיהּ, דְאֵינּוֹן הַלְכוֹת, דְּלִית לִוְן חוֹשְׁבֹן.

וְהַהוּא נִיפּוּל אֵיהוּ בֶן י"ה אֵיהוּ בְּתוֹף חֲמִשִּׁין תְּרַעִין דְּבֵינָהּ, דְּהֵינּוּ י"ה חֲמֵשׁ זְמַנִּין עֶשֶׂר ו' אֵיהוּ נִיפּוּל, דְּנִפְלָה בְּתַר הַהִיא דְאֶתְמַר, (ישעיה יד) אֵיךְ נִפְלָתָ מִשָּׁמַיִם הִילַל בֶּן שָׁחַר וְאֶקְרִי נִיפּוּל, וְלֹא נִפְלָה, וְלֹא נִפְלָה בְּגִין דְּבֵיהּ נִיפּוּל י"ו וְנַחֲתִית בְּהוֹן לְגַבֵּי ה' ה', דְאֶתְמַר בְּהוֹן (רות א) וּתְלַכְנָה שְׁתֵּיֶינָן. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (דְּבָרִים כב) שְׁלַח תְּשַׁלַּח חַד מִבֵּית רֵאשׁוֹן וְתִנְיִנָּא מִבֵּית שְׁנִי, לְאֶקְמָא לִוְן. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב, (דף רט"ז ע"ב) (תְּהִלִּים צ) י"שְׁמַחוּ ה' שְׁמִיִם ו' תִּגַּל ה' אֶרֶץ.

תָּא חֲזִי, הָאֵי שְׁמֵשׁ אֶתְגַּלֵּיא בִּימְמָא, וְאֶתְכַּסֵּיא בַּלַּיְלָא. וְנַהִיר בְּשְׁתִּין רְבּוּא כְּכִבְיָא. אוֹף הָכִי רַעִיא מִהֵימְנָא,

מִבֵּית שְׁנִי, לְהַקִּימָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים צ) י"שְׁמַחוּ ה' שְׁמִיִם ו' תִּגַּל ה' אֶרֶץ.

בֹּא וּרְאֵה, הַשְּׁמֵשׁ הַזֶּה מִתְגַּלֵּה בַּיּוֹם, וּמִתְכַּסֶּה בַּלַּיְלָה, וּמֵאִיר בְּשִׁשִּׁים רְבּוּא כּוֹכָבִים. גַּם כִּף רוּעָה הַנֶּאֱמָן, כְּשֶׁהִתְכַּסֶּה מִהָעוֹלָם, מֵאִיר בְּשִׁשִּׁים רְבּוּא נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אִם הַדּוֹר כְּרֵאשׁוֹי. וְזֶה

בְּתֵר דְּאַתְּבְּנִישׁ מֵעֲלָמָא, נְהִיר בְּשִׁתִּין רַבּוּא נִשְׁמַתִּין דְּיִשְׂרָאֵל, אִי דְרָא כְּדָקָא יֵאוּת. וְהֵאִי אִיהוּ רְזָא דְגִלְגּוּלָא, דְאָמַר עֲלִיָּה קְהֵלַת, (קהלת א) דוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא. וְאוּקְמוּיָהּ דְלִית דוֹר פְּחוּת מִשְׁשִׁים רַבּוּא. וְהָאֲרָץ לְעוֹלָם עוֹמְדַת, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הֵיא דְאַתְמַר בֵּה, (ישעיה טו) וְהָאֲרָץ הַדּוֹם רַגְלִי, (בראשית כח) וְהָיָה זֶרְעֶךָ כַּעֲפֹר הָאָרֶץ.

וְעוֹד רְזָא אַתְרָא אוּקְמוּיָהּ רַבְּנֵן, הַדּוֹר שְׁהוֹלֵךְ הוּא הַדּוֹר שְׁבָא, הַלֵּךְ חֲגַר בָּא חֲגַר, הַלֵּךְ סוּמָא בָּא סוּמָא. וְעוֹד אוּקְמוּיָהּ רַבְּנֵן, דְעֵתִיד הָוֵה מְשָׁה לְקַבְּלָא אוּרִייתָא כְּדָרָא דְטוֹפְנָא, אֶלָּא בְּגִין דְהוּוּ רְשִׁיעִיָּא, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (בראשית ו) בְּשֹׁגִים הוּא בָּשָׂר. בְּשֹׁגִים זֶה מִשְׁ"ה. וְאִמָּאי קָרִי לִיָּה בְּשֹׁגִים. אֶלָּא קְהֵלַת חֶסֶר ב' מִן בְּשֹׁגִים לְכַסָּא מְלָה. אָמַר (קהלת ח) אֲמַרְתִּי שֹׁגִים זֶה הִבֵּל.

וְאוּקְמוּיָהּ עַל יְתָרוֹ, לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ קִינִי, שְׁנַפְרָד מְקִינָן. קָם בּוֹצִינָא קְדִישָׁא וְאָמַר, עַל דָּא כְּתִיב, (בראשית ד) קְנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוֹ"ה. דְחֻזָּאת לִיָּה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, דְעֵתִידִין בְּנוֹי לְמִיתֵב בְּלִשְׁפַת הַגְּזִית.

וְאוּף הָכִי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת, דְהוּוּ דְחִיקָא לִיָּה שְׁעֵתָא, דְלֹא הָוֵה לִיָּה אֶלָּא קַב חְרוּבִין מְעַרְב שְׁבַת לְעַרְב שְׁבַת, כְּמוֹ לְרַבִּי חֲנִינָא. אִמָּאי הָאִי, בְּתֵר דְהָוָה בַּת קוּל נַפְקַת וְאוּמְרַת, כֹּל הָעוֹלָם כְּלוּ אִינוּ נִיזוּן אֶלָּא בְּשִׁבִיל חֲנִינָא כְּנִי.

אֶלָּא אִיהוּ גְרִים קוֹדֵם, דְחֶרֶב ק"ב מִן י', דְאִיהוּ יב"ק. אוּף הָכִי לֹא הָוֵה לִיָּה אֶלָּא קַב חְרוּבִין. דָּאֵת י' אִיהוּ יְחוּד, וּמַגִּיָּה אֲתִיָּא נְבִיעוּ לָאֵת ב', דְאִיהִי בְרָכָה, וְאִיהִי קֹדֶשׁ, וּמַגִּיָּה אֲתִקְדֶּשׁ ק', דְאִיהִי קֹדֶשׁ. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת גְרִים לְמַהוּי חְרוּבִין דִּלְיָה ק"ב, דְאִינוּן ק"דוּשָׁה בְּרָכָה, אוּף הָכִי לֹא הָוֵה לִיָּה אֶלָּא קַב חְרוּבִין, אוּף הָכִי אִיּוֹב בֶּן יִבְמָה הָוֵה, וּבְגִין דָּא אֲתַעֲנָשׁ, עַל מַה דְאִירַע לוֹ כְּפָר.

וְאִינוּן דְלֹא יְדַעִי רְזָא דָּא, אֲמַרִי בְּנֵי חַיִּי וּמְזוּנֵי לָאוּ לוֹ אֶלָּא קַב חְרוּבִים. גַּם כִּף אִיּוֹב בֶּן יִבְמָה הָיָה, וּמִשׁוּם זֶה נִעֲנַשׁ עַל מַה שְׁכָּבַר אַרְעָלוּ. וְהֵם שְׁלֹא יְדַעוּ סוּד זֶה, אָמַרוּ, בְּנִים חַיִּים וּמְזוּנוֹת לֹא בְּזָכוֹת תְּלוּי הַדְּבָר, אֶלָּא בְּמַזְל תְּלוּי

סוּד הַגִּלְגּוּל שְׁאָמַר עֲלֵיו קְהֵלַת (קהלת א) דוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא. וּפְרָשׁוּיָהּ שְׁאִין דוֹר פְּחוּת מִשְׁשִׁים רַבּוּא. וְהָאֲרָץ לְעוֹלָם עוֹמְדַת - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אוּתָהּ שְׁנַאָמַר בֵּה (ישעיה טו) וְהָאֲרָץ הַדּוֹם רַגְלִי, (בראשית כח) וְהָיָה זֶרְעֶךָ כַּעֲפֹר הָאָרֶץ.

וְעוֹד סוּד אַחַר בְּאָרוֹ הַחֲכָמִים, הַדּוֹר שְׁהוֹלֵךְ הוּא הַדּוֹר שְׁבָא. הַלֵּךְ חֲגַר בָּא חֲגַר, הַלֵּךְ סוּמָא בָּא סוּמָא. וְעוֹד פְּרָשׁוּיָהּ חֲכָמִים, שְׁעֵתִיד הָיָה מְשָׁה לְקַבְּלָא תוֹרָה בְּדוֹר הַמְּבוּל, אֶלָּא מִשׁוּם שְׁהוּוּ רְשָׁעִים, זֶהוּ שְׁכַתוּב (שם) בְּשֹׁגִים הוּא בָּשָׂר. בְּשֹׁגִים זֶה מִשְׁ"ה. וְלְמָה קָרָא לוֹ בְּשֹׁגִים? אֶלָּא קְהֵלַת חֶסֶר ב' מִבְּשֹׁגִים לְכַסוֹת הַדְּבָר. אָמַר, (קהלת ח) אֲמַרְתִּי שֹׁגִים זֶה הִבֵּל.

וּפְרָשׁוּיָהּ עַל יְתָרוֹ, לְמָה נִקְרָא שְׁמוֹ קִינִי? שְׁנַפְרָד מְקִינָן. קָם מְנוּרָה הַקְּדוּשָׁה וְאָמַר, עַל זֶה כְּתוּב (בראשית ד) קְנִיתִי אִישׁ אֶת יְהוֹ"ה. שְׁרָאָתָה אוּתוֹ בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שְׁעֵתִידִים בְּנוֹי לְשַׁבַּת בְּלִשְׁפַת הַגְּזִית.

וְגַם כִּף רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת, שְׁהִיָּתָה דְחוּקָה לוֹ הַשְּׁעָה, שְׁלֹא הָיָה לוֹ אֶלָּא קַב חְרוּבִים מְעַרְב שְׁבַת לְעַרְב שְׁבַת, כְּמוֹ לְרַבִּי חֲנִינָא. לְמָה זֶה? לְאַחַר שְׁיַצָּאָה בַּת קוּל וְאוּמְרַת: כֹּל הָעוֹלָם כְּלוּ אִינוּ נִזוּן אֶלָּא בְּשִׁבִיל חֲנִינָא כְּנִי.

אֲלֵא הוּא גְרָם קֹדֶם שְׁהַחְרִיב ק"ב מִן י', שְׁהוּא יב"ק. גַּם כִּף לֹא הָיָה לוֹ אֶלָּא קַב חְרוּבִים, שְׁאוֹת י' הִיא יְחוּד, וּמַגִּיָּה בְּאֵה נְבִיעָה לָאוֹת ב', שְׁהִיא בְרָכָה, וְהִיא קֹדֶשׁ, וּמַגִּיָּה מִתְקַדֶּשׁ ק, שְׁהִיא קֹדֶשׁ. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּדָת גְרָם לְהִיּוֹת חְרוּבִים שְׁלוֹ ק"ב, שְׁהֵם ק"דוּשָׁה בְּרָכָה. גַּם כִּף לֹא הָיָה